

بیمه زیان‌های پولی

محمد رضا طیبی
سیده نسreen موسوی
رسول رحمتی نودهی

طبیبی، محمدرضا، ۱۳۵۱ -	:	سرشناسه
بیمه زبان‌های پولی؛ محمدرضا طبیبی، سیده‌نسرین موسوی، رسول رحمتی‌نوده‌ی.	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: گسترش فرهنگ، کتاب، ۱۳۹۳.	:	مشخصات نشر
۱۷۶ ص: جدول.	:	مشخصات ظاهری
۱۹۰۰۰۰ ریال: ۱-۹۴۷۲۹-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
بیمه اعتباری	:	موضوع
بیمه سپرده	:	موضوع
بیمه	:	موضوع
موسوی، سیده‌نسرین، ۱۳۵۱ -	:	شناسه افزوده
رحمتی‌نوده‌ی، رسول، ۱۳۵۶ -	:	شناسه افزوده
۱۳۹۳ ط۲/۹۹۷۷/۹۶۸	:	رده بندی کنگره
۳۶۸/۸۷	:	رده بندی دیویی
۳۶۰۵۶۲۴	:	شماره کتابشناسی ملی

بیمه زبان‌های پولی

محمدرضا طبیبی، سیده‌نسرین موسوی، رسول رحمتی‌نوده‌ی	:	تألیف و گردآوری
گسترش فرهنگ کتاب	:	ناشر
حسین یارسایان	:	ناظر فنی
فرزاد شکرابی	:	صفحه آرا
فرزاد شکرابی	:	طراح جلد
۱۳۹۳ / اول	:	سال و نوبت چاپ
۱۰۰۰	:	شمارگان
۱-۹۴۷۲۹-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک
۱۹۰/۰۰۰ ریال	:	قیمت

فهرست مطالب

فصل اول: انواع پوشش های بیمه ای

۱۶	طبقه بندی انواع پوشش های بیمه ای
۱۶	(۱) بیمه های اموال
۱۶	(۲) بیمه های اشخاص
۱۷	(۳) بیمه های مسئولیت
۱۷	(۴) بیمه زیان های پولی

فصل دوم: بیمه های زیان پولی

۱۹	تعریف بیمه زیان های پولی
۱۹	انواع بیمه زیان های پولی

بخش اول:

۲۱	بیمه های اعتباری
۲۱	صادر کننده و مزایای بیمه اعتبار
۲۲	انواع بیمه های اعتباری

۲۳	الف) بیمه اعتبار مشتری:
۲۳	۱) بیمه عمر اعتبار گیرنده
۲۳	۲) بیمه حوادث و درمان اعتبار گیرنده
۲۳	ب) بیمه اعتبار نقدی
۲۳	ج) بیمه اعتبار تجاری
۲۴	د) بیمه اسناد اعتباری
۲۴	عوامل موثر در ارزیابی ریسک اعتبار
۲۵	انواع خطر ها در بیمه های اعتباری
۲۵	۱) خطرهای بازرگانی
۲۶	۲) خطرهای سیاسی
۲۶	۳) خطرهای اقتصادی
۲۶	۴) حوادث

بخش دوم:

۲۹	بیمه های تضمین
۳۰	اساس حاکم بر ضمانت نامه ها
۳۱	انواع ضمانت نامه
۳۱	۱) ضمانت نامه های گمرکی
۳۱	۲) ضمانت نامه مزایده
۳۱	۳) ضمانت نامه اجرای قرارداد
۳۲	۴) ضمانت نامه پرداخت دستمزد کارگران و ارزش مواد اولیه
۳۲	۵) ضمانت نامه تعمیر و نگهداری
۳۲	۶) ضمانت نامه تعمیر و نگهداری ناشی از مسئولیت حرفه ای
۳۲	۷) ضمانت نامه قرارداد تهیه مواد اولیه
۳۲	۸) ضمانت نامه گواهی نامه و مجوز فعالیت
۳۳	روش های اجرای تعهد ضامن
۳۳	استثنائات ضمانت نامه
۳۳	ضامن متقابل

بخش سوم:

۳۵	بیمه های صداقت و امانت کارکنان
----	--------------------------------

۳۶	موضوع بیمه.....
۳۶	بیمه شده.....
۳۷	استثنائات.....
۳۷	وظایف و تعهدات بیمه‌گذار.....
۳۸	انواع بیمه‌نامه‌های صداقت و امانت کارکنان.....
۳۸	(۱) بیمه‌نامه‌های انفرادی.....
۳۸	(۲) بیمه‌نامه‌های جمعی.....
۳۹	(۳) بیمه‌نامه کلی.....
۳۹	(۴) بیمه‌نامه پست سازمانی.....
۳۹	ارزیابی ریسک در بیمه‌های صداقت و امانت کارکنان.....
۴۰	بیمه جرم.....
۴۱	خطرات تحت پوشش بیمه جرم.....
	بخش چهارم:
۴۳	بیمه‌های عدم النفع.....
۴۵	موضوع بیمه عدم النفع.....
۴۶	اساس تعهدات بیمه عدم النفع.....
۴۶	پوشش‌های بیمه عدم النفع.....
۴۶	خطرات تحت پوشش بیمه‌نامه عدم النفع.....
۴۷	انواع بیمه عدم النفع.....
۴۸	- بیمه عدم النفع بر اساس سرمایه بیمه شده (بیمه درآمد ناخالص).....
۴۹	- بیمه عدم النفع بر اساس اظهارنامه.....
۵۰	- بیمه عدم النفع بر اساس درآمد.....
۵۰	استثنائات بیمه عدم النفع.....

فصل سوم: بیمه‌های اعتباری تسهیلات گیرندگان (بیمه اعتبار تجاری)

بخش اول:

۵۳	کلیات.....
۵۴	تاریخچه.....
۵۴	تعریف بیمه‌های اعتبار تجاری.....

۵۵	هدف بیمه‌های اعتبار تجاری.....
۵۵	ریسک‌های مرتبط با بیمه‌های اعتبار تجاری.....
۵۶	محاسن بیمه‌های اعتبار تجاری.....
۵۶	انواع بیمه‌های اعتبار تجاری.....
۵۶	الف) انواع بیمه‌نامه اعتبار تجاری بر اساس زمان پوشش.....
۵۶	(۱) بیمه‌نامه معوق.....
۵۶	(۲) بیمه‌نامه وعده دار.....
۵۷	ب) انواع بیمه اعتبار تجاری بر اساس سرمایه تحت پوشش.....
۵۷	(۱) بیمه‌نامه عمومی.....
۵۷	(۲) بیمه‌نامه فوق العاده یا بیمه مشتریان اصلی.....
۵۷	(۳) بیمه‌نامه حساب‌های خاص.....
۵۸	(۴) بیمه‌نامه قرارداد متفرد.....
۵۸	مشارکت بیمه‌گذار در بیمه‌های اعتبار تجاری.....
۵۸	تفاوت‌های بیمه اعتبار تجاری با تضمین.....

بخش دوم:

۶۱	ارکان قرارداد بیمه اعتبار تجاری.....
۶۱	۱ - بیمه‌گذار.....
۶۲	۲ - موضوع قرارداد (بیمه‌نامه).....
۶۳	۳ - مورد بیمه (بیمه شده).....
۶۳	۴ - مدت قرارداد.....
۶۵	۵ - خطرات تحت پوشش.....
۶۷	۶ - تعهدات بیمه‌نامه.....
۶۸	۷ - ذینفع قرارداد.....
۶۹	۸ - حق بیمه.....
۷۰	۹ - تعهدات طرفین قرارداد.....
۷۱	الف) تعهدات بیمه‌گذار.....
۷۳	ب) تعهدات بیمه‌گر.....
۷۴	ج) سایر شرایط.....
۷۴	۱۰ - استثنائات قرارداد.....

۱۱ - شرایط فسخ قرارداد بیمه اعتبار تجاری ۷۵

بخش سوم:

ارزیابی ریسک در بیمه‌های اعتبار تجاری ۷۷

بخش چهارم:

اهم اصول حاکم بر قراردادهای اعطای تسهیلات (از نظر بیمه‌گر) ۷۹

فصل چهارم: خسارت بیمه زیان‌های پولی

مقدمه: ۸۱

بخش اول:

بررسی اصالت تعهدات محقق شده بیمه‌گر ۸۳

۱ - بررسی صحت پوشش بیمه‌نامه ۸۴

۲ - تطبیق خسارت دیده با مورد بیمه ۸۵

۳ - بررسی و تطبیق اشخاص مرتبط با پوشش بیمه‌نامه ۸۶

۴ - بررسی قطعی شدن عدم اجرای تعهدات متعهد ۸۷

۵ - بررسی و تطبیق دوره انجام تعهدات با مدت بیمه‌نامه ۸۸

۶ - تطبیق نوع و میزان تعهدات و ریسک متعهد با شرایط بیمه‌نامه ۹۰

۷ - بررسی عوامل ایجاد شرایط عدم اجرای تعهدات متعهد (فوت از بین رفتن ضمانت و...) ۹۰

۸ - بررسی و تطبیق قرارداد اولیه با شرایط بیمه‌نامه و ضمایم آن ۹۱

۹ - بررسی پوشش‌های بیمه‌ای مختلف، در ارتباط با موضوع پرونده ۹۲

۱۰ - بررسی صحت اجرای تعهدات بیمه‌گذار ۹۳

۱۱ - بررسی اصل نفع بیمه پذیر ۹۳

۱۲ - بررسی اصل علت نزدیک ۹۴

۱۳ - بررسی اصل تعدد بیمه‌ای ۹۷

۱۴ - بررسی اصل غرامت ۹۸

۱۵ - بررسی اصل قاعده نسبی ۹۹

۱۶ - بررسی اصل مشارکت ۱۰۰

۱۷ - بررسی اصل جانشینی ۱۰۱

بخش دوم:

- ارزیابی مبلغ خسارت ایجاد شده ۱۰۳
- الف) ارزیابی مبلغ خسارت ایجاد شده در بیمه‌نامه‌های اعتباری ۱۰۳
- ۱ - برآورد میزان خسارت ایجاد شده بر پایه تعدیل اقساط پرداخت نشده ۱۰۳
- ۲ - برآورد میزان خسارت ایجاد شده بر پایه تعدیل مدت تسهیلات ۱۰۶
- ۳ - برآورد میزان خسارت بر پایه جانشینی بیمه‌گر به جای تسهیلات‌گیرنده ۱۰۸
- ب) ارزیابی مبلغ خسارت ایجاد شده در بیمه‌نامه‌های ضمانت ۱۱۲
- ج) ارزیابی میزان خسارت ایجاد شده در بیمه‌نامه‌های صداقت و امانت کارکنان ۱۱۳
- د - برآورد میزان خسارت ایجاد شده در بیمه عدم النفع ۱۱۴

بخش سوم:

- تعیین ارزش ریالی تعهدات بالفعل شده بیمه‌گر ۱۱۹
- الف) اعمال شرط معاف از پرداخت خسارت ۱۱۹
- ب) اعمال شرط کاستنی ۱۲۰
- ج) اعمال شرط اولین خسارت ۱۲۱
- د) اعمال شرط حد خسارت ۱۲۲
- ه) اعمال اصل قاعده نسبی ۱۲۲
- و) اعمال شرایط اصل تعدد بیمه‌ای ۱۲۳

بخش چهارم:

- اجرای تعهدات بالفعل شده ۱۲۵
- الف) تعهد پرداخت حق بیمه توسط بیمه‌گذار ۱۲۵
- ب) تعهد انتقال اسناد رهنی و ضمانت‌نامه‌های دریافتی ۱۲۶

بخش پنجم:

- تامین خسارات پرداخت شده ۱۲۷
- الف) ریکاوری ۱۲۷
- ب) باز یافت ۱۲۸
- ج) مطالبات حقوقی ۱۲۸
- د) سهم اتکایی ۱۲۹
- ضمائم ۱۳۳

پیش گفتار

پس از جنگ‌های فجار و در بیست و سالگی عمر رسول اکرم (ص)، مردی از قبیله زبید از حجاز به مکه آمد و مالی را به عاص بن وائل سهمی فروخت، و هنگامی که به سراغ پول آن رفت عاص بن وائل از پرداخت آن خودداری کرد و مرد زبیدی را از نزد خود راند. مرد زبیدی بر فراز کوه ابی قبیس که مشرف به شهر مکه و خانه کعبه بود رفت و فریاد مظلومانه برآورد و ستمی را که به او شده بود بگوش مردم مکه و اشراف شهر رساند. این فریاد مظلومانه در شهر مکه طنین افکند، زبیر بن عبدالمطلب عموی رسول اکرم (ص) با شنیدن این دادخواهی گفت: این فریاد را نمی‌توان نشنیده گرفت، و به سراغ بزرگان قبایل قریش رفت، و توانست قبایل بنی هاشم و بنی زهره و بنی تمیم و بنی مره و بنی حارث بن فهر را با خود همراه کند و در خانه عبد الله بن جدعان اجتماع کرده و در آنجا پیمان «حلف الفضول» را منعقد ساخته، و دست‌های خود را به نشانه تعهد در برابر پیمان در آب زمزم فرو بردند و پیمان بستند که نباید به هیچ شخص غریب یا غیر غریبی ستم شود، و باید حق مظلوم از ظالم گرفته شود! و به دنبال این پیمان بنزد عاص بن وائل رفته، و حق مرد زبیدی را از او گرفته و به آن مرد دادند.

مشخص است که این پیمان از تجار، در برابر مخاطرات پولی که از طرف خریداران تهدیدشان می‌کند حمایت می‌نماید. درواقع با افتخار می‌توان گفت پیمان حلف الفضول اولین قرارداد گروهی

بیمه اعتباری در جهان است که رسول اکرم (ص) نیز با شرکت در آن مهر تأیید بر این حرکت انسان دوستانه زده است. این درحالیست که بیمه نگاران، اولین طرح تضمین اعتباری را به بوش و فرورم نسبت می‌دهند که در سال ۱۷۶۶ میلادی مطرح شده است.

به هر حال امروزه ارائه پوشش‌های بیمه‌ای برای تجار به‌خصوص در عرصه صادرات، از ارکان اساسی یک توسعه اقتصادی مستقل از نفت و برپایه تجارت جهانی است. به همین علت کمتر کشوری را می‌توان یافت که تکیه بر صادرات کالا و خدمات داشته و از بیمه‌های اعتباری بی‌بهره باشد. در واقع دولت‌ها تلاش می‌کنند با تاسیس و حمایت از شرکت‌های بیمه، زمینه‌های لازم برای گسترش پوشش‌های بیمه اعتباری و به تبع آن توسعه و گسترش فعالیت‌های اقتصادی و به‌خصوص صادرات کالا و خدمات را فراهم آورند. در دهکده جهانی کنونی سیستم‌های اعتباری به سرعت گسترش یافته و کمتر تجارتی را در عرصه کلان می‌توان یافت که در آن خرید و فروش کالا و خدمات با پرداخت آبی گمن معامله همراه باشد از این رو مخاطرات پولی تجار نیز فزونی یافته که نتیجه آن افزایش نیاز به بیمه‌های اعتباری بوده است.

در کشور ما علی‌رغم حمایت دولت از صادرات کالا و خدمات، بیمه‌های اعتباری چندان گسترش نیافته و می‌توان بیمه زیان‌های پولی را به عنوان کم‌فروش‌ترین و ناشناخته‌ترین رشته‌های بیمه‌ای نام برد. از این رو مولفین کتاب پیش رو با تکیه بر آموخته‌های خود که حاصل تلاش اساتید ارجمند صنعت بیمه همچون آقایان دکتر علی آبادی، معصوم ضمیری، مهدی شاکرین، بهزاد ایثاری، فرامرز روحانی، علی رضا بیانیان، غلامعلی غلامی، زنده یاد رامیز فخیم مهاجر، زنده یاد محمد ابراهیم نکویی مهر و دیگر اساتید صنعت بیمه می‌باشد و با بهره‌مندی از حدود بیست سال فعالیت و کسب تجربه در صنعت بیمه و به‌خصوص با شناختی که از رشته‌های مختلف بیمه‌ای دارند، بر آن شده‌اند تا مجموعه‌ای از اطلاعات مربوط به بیمه زیان‌های پولی را برای آشنایی بیشتر خوانندگان با این رشته بیمه‌ای فراهم آورند.

در فصل اول این کتاب به دسته‌بندی پوشش‌های بیمه‌ای بر پایه نفع بیمه‌پذیر پرداخته و ماهیت کلی بیمه‌های اموال، اشخاص، مسئولیت و بیمه زیان‌های پولی به طور کلی بررسی می‌شود. در فصل دوم ضمن ارائه تعریف بیمه زیان‌های پولی، چهار گروه بیمه‌های زیان پولی شامل بیمه‌های اعتباری، بیمه‌های تضمین، بیمه‌های صداقت و امانت کارکنان و همچنین بیمه‌های عدم النفع در قالب چهار بخش تشریح شده و انواع بیمه‌های زیان پولی و اصول کلی هر کدام

مورد بررسی قرار می‌گیرد.

با توجه به اینکه بیمه اعتبار تجاری نسبت به سایر زیر شاخه‌های بیمه‌های زیان پولی گسترش بیشتری یافته و پشتوانه تسهیلات دهندگان برای اعطای تسهیلات و به تبع آن عامل گسترش فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک و در نتیجه عامل توسعه و رونق اقتصادی است، لذا در فصل سوم این کتاب، بیمه اعتبار تجاری به تفصیل در چهار بخش بررسی خواهد شد.

نهایتاً در فصل چهارم به ارکان رسیدگی به خسارت‌های بیمه زیان‌های پولی خواهیم پرداخت. در این بخش اصالت تعهدات محقق شده بیمه‌گر، ارزیابی مبلغ خسارت ایجاد شده، تعیین ارزش ریالی تعهدات بالفعل شده و فرایند اجرای تعهدات بیمه‌گر در غالب چهار بخش بررسی شده و در بخش پنجم به چهار سیستم تامین خسارات پرداخت شده در بیمه زیان‌های پولی اشاره خواهد شد. در انتها نیز جهت آشنایی بیشتر خوانندگان، نمونه‌هایی از فرم‌های مرتبط با بیمه زیان‌های پولی که در صنعت بیمه ایران رایج هستند ارائه خواهد شد.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم ضمن تشکر و قدردانی از بذل توجه خوانندگان ارجمند، صمیمانه درخواست نماییم تا قصور مولفین را در کاستی‌های کتاب پیش رو مشمول بزرگواری خود قرار داده و با ارائه نقد سازنده ما را در رفع نواقص موجود یاری فرمایند.

باتشکر فراوان

گروه مولفین